

Toespraak van minister-president Mark Rutte bij herdenking van oud-premier en minister van staat Wim Kok in de Eerste Kamer, 30 oktober 2018

Mevrouw de Voorzitter,

Voor Wim Kok was minister-president worden geen jongensdroom.

Hij zei het onlangs nog in een interview: 'Ik heb nooit het ideaalbeeld gehad om naar het Torentje te willen. Over het premierschap heb ik nooit gedroomd.'

Maar desondanks was Wim Kok wel de gedroomde minister-president van Nederland.

Volkomen betrouwbaar en honderd procent betrokken.

Een man die nuchter pragmatisme paarde aan oprechte betrokkenheid.

Acht jaar lang stond hij aan het roer, boven de partijen, als premier van iedereen.

Dat deze timmermanszoon uit Bergambacht een grote politieke carrière te wachten stond, lag niet direct voor de hand.

Maar dat zijn loopbaan in dienst van de publieke zaak begon bij de vakbond was verre van vreemd.

De ervaringen in zijn jeugd hadden hem gevormd.

Hij maakte van dichtbij de gevolgen van werkloosheid mee en niet voor niets werd 'werk, werk, werk' zijn motto.

Wim Kok ventte zijn afkomst en vakbondsverleden nooit uit voor politiek gewin.

En dat hoefde ook niet.

Hij was zelf hét voorbeeld van verheffing en emancipatie en dat gaf hem een natuurlijke geloofwaardigheid als voorvechter van de idealen waarvoor hij stond.

Als zoon van het Zuid-Hollandse rivierenland is Wim Kok altijd een beetje de jongen van de polder gebleven.

Ook toen hij later als premier het stuur in handen had, stond hij met beide benen stevig in de klei.

Wim Kok was als geen ander de man van het poldermodel.

Hij had het vermogen om voorbij het eigen gelijk te kijken en zicht te houden op het grotere geheel.

Om ook de ander ruimte te geven en tot zijn recht te laten komen.

Om te komen tot de beste oplossing voor iedereen.

Ging dat altijd vanzelf?

Nee.

Bij Wim Kok waren geduld en ongeduld twee kanten van dezelfde medaille.

Als het hem niet snel genoeg ging, trommelde hij met zijn vingers op tafel.

Maar hij wist ook wanneer je de tijd moest nemen.

Hij vergeleek het zelf met het lopen van een marathon: je weet dat de finish ver weg ligt en je moet de weg er naartoe dus goed indelen.

En je moet accepteren dat je niet iedere keer als eerste kan eindigen.

Na drie jaar Torentje verwoordde hij dat als volgt: 'Ik heb moeten leren dat je soms tevredener moet zijn met wat je al wel bereikt hebt, dan ontevreden over wat nog niet is binnengehaald.'

Met die insteek heeft Wim Kok veel bereikt: al knedend en klussend aan Nederland én het Europese project heeft hij zijn stempel gedrukt op het laatste decennium van de twintigste eeuw.

Na de moeilijke jaren tachtig maakte ons land kennis met welvaart en voorspoed die tot dan toe ongekend waren.

Wim Kok zette de luiken open.

De Nederlandse polder werd wereldberoemd en Wim Kok internationaal een gerespecteerd voorbeeld voor velen.

In hem ging ook een leider met vaderlijke inslag schuil.

Op momenten van grote verwarring en onrust, zoals de aanslagen op 11 september 2001 en de moord op Pim Fortuyn, bleef hij kalm.

Al gaf hij toe dat het op zo'n moment ook in zijn hoofd 'even complete chaos' was.

Maar – zo zei hij – 'er is dan altijd een zintuig dat zegt: wacht eens even, je bent misschien wel even radeloos als ieder ander, maar er moet wél een aantal dingen gedaan worden'.

En Wim Kok deed dan het juiste – zoals een staatsman dat doet.

Mevrouw de Voorzitter,

Verantwoordelijkheid nemen is de rode draad door het leven van Wim Kok.

Het ultieme voorbeeld is zijn aftreden na het Srebrenica-rapport.

Zoals Willy Brandt ooit zei: 'Ook waar schuld ontbreekt, kan verantwoordelijkheid gevoeld worden.'

Voor Wim Kok zou het boek Srebrenica nooit meer dicht gaan

Dat laat zien dat hij meer was dan alleen een kundig staatsman die zijn hoofd koel hield.

Hij was ook een sociaal bewogen mens met een warm hart.

Zo zullen we hem herdenken.

Als een man die zijn stempel heeft gedrukt op ons land en die de levens van heel veel mensen blijvend heeft beïnvloed.

We zijn Wim Kok veel dank verschuldigd.

Zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen, zijn familie en vrienden wens ik kracht toe bij het verwerken van dit grote verlies.